

At-VEJLEDNING

C.1.1
Juli 2000

Erstatter At-meddelelse nr. 3.01.7 af januar 1990

Trykimprægneret træ

Vejledning om beskyttelse mod sundhedsfarer
ved arbejde med trykimprægneret træ

Hvad er en At-vejledning?

At-vejledninger vejleder om, hvordan reglerne i arbejdsmiljølovgivningen skal fortolkes. At-vejledninger bruges til at

- uddybe og forklare ord og formuleringer i reglerne (lov og bekendtgørelser)
- forklare, hvordan kravene i reglerne kan efterkommes efter Arbejdstilsynets praksis
- oplyse om Arbejdstilsynets praksis i øvrigt på baggrund af bl.a. afgørelser og domme
- forklare arbejdsmiljølovgivningens områder og sammenhæng mv.

Tal i parentes henviser til listen over relevante At-vejledninger/-anvisninger/-meddelelser på bagsiden af At-vejledningen.

Er en At-vejledning bindende?

At-vejledninger er ikke bindende for virksomhederne, sikkerhedsorganisationerne eller andre, men vejledninger bygger på regler (lov og bekendtgørelser), der er bindende. Arbejdstilsynet vil ikke foretage sig mere i de situationer, hvor fx en virksomhed har fulgt en At-vejledning.

Virksomhederne kan vælge andre fremgangsmåder mv., men Arbejdstilsynet vil i så fald vurdere, om den valgte fremgangsmåde er lige så god og i overensstemmelse med reglerne.

Når en At-vejledning gengiver bindende metodekrav mv. fra lov eller bekendtgørelser, skal virksomhederne følge de pågældende metoder. Det vil altid fremgå tydeligt af en At-vejledning, når der gives bindende metodekrav mv.

Hvor findes information om At-vejledningerne?

Et emne kan være beskrevet i mere end én At-vejledning. Derfor er det en god idé at orientere sig på Arbejdstilsynets hjemmeside på Internettet på adressen www.arbejdstilsynet.dk.

I en overgangsperiode vil der stadig findes "gamle" At-meddelelser og At-anvisninger, der ligesom At-vejledningerne beskriver, hvordan arbejdsmiljølovgivningen kan overholdes. Med tiden vil alle At-meddelelser og At-anvisninger udgå, efterhånden som de afløses af At-vejledninger. Også her kan der hentes hjælp på Arbejdstilsynets hjemmeside.

At-vejledningen oplyser om de sundhedsfarer og gener, der er forbundet med arbejde med trykimprægneret træ, og om de foranstaltninger, der skal træffes for at imødegå dem.

At-vejledningen omhandler ikke andre former for imprægneret træ.

Trykimprægneret træ er træ, der har været igennem en imprægneringsproces. Processen indebærer, at der under tryk bliver presset kemiske stoffer, der er opløst i en væske (imprægneringsmiddel), ind i træet. Formålet er at beskytte træet mod svamp og insekter, der kan ødelægge træet.

Trykimprægneringsmidler er normalt vandbaserede.

Når de kemiske stoffer kommer ind i træet, bliver de bundet i træet. Det kaldes en fiksering.

1. Sundhedsmæssig baggrund

Man bør kun vælge trykimprægneret træ, når det er nødvendigt for at forebygge svampe- og insektangreb, og ikke på grund af fx træets farve. Ved projektering og rådgivning bør det nøje overvejes, om det er nødvendigt med trykimprægneret træ. Fx for at undgå ulykker, hvis en konstruktion ellers mister sin styrke på grund af svampe- eller insektangreb.

Danske imprægneringsvirksomheder bruger typisk imprægneringsmidler, der indeholder kobber- og borforbindelser og/eller forskellige organiske stoffer. De kaldes for aktivstoffer. Aktivstofferne beskytter træet mod svamp og insekter. Borforbindelser er de mest sundhedsfarlige af stofferne, fordi de kan påvirke mænds forplantningsorganer og evne til at få børn. Der er også risiko for, at borforbindelserne kan skade fosteret under graviditeten. Imprægneringsmidler, der indeholder borforbindelser, er derfor typisk klassificeret som giftige.

De øvrige aktive stoffer er kun moderat sundhedsskadelige eller irriterende og har ingen kendte langtidsskadevirkninger. Midlerne kan imidlertid indeholde mere eller mindre farlige hjælpestoffer, der kan øge sundhedsfarerne ved imprægneringsmidlet.

Udviklingen betyder, at det må forventes, at der løbende kommer nye og mindre farlige midler på markedet.

Imprægneringsvirksomheder skal derfor følge udviklingen og overholde substitutionsreglerne, så forbruget ændrer sig til de mindst farlige midler i det omfang, det er teknisk rimeligt.

Trykimprægneret træ, der er importeret, kan indeholde kobber-, chrom-, bor- eller fosforforbindelser. Den chromforbindelse, der bruges i trykimpræg-

neret træ, anses for at kunne give arvelige genetiske skader og for at være kræftfremkaldende. Chromforbindelsen omdannes imidlertid under fikseringen af imprægneringsmidlet i træet til en anden forbindelse, der ikke anses for at have disse egenskaber. Det er bl.a. derfor, at denne type trykimprægneret træ ikke må fremstilles i Danmark, men kun importeres.

De tidligere tiders meget anvendte arsenholdige træ, det såkaldte CCA-træ, må hverken fremstilles, importeres, sælges eller bruges i Danmark. Det gælder også for brugt CCA-træ. Gamle telefonmaster må således kun bruges, hvis Miljøstyrelsen giver dispensation, og hvis håndteringen er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen.

Imprægneringsmidlet skal være tilstrækkeligt bundet (fikseret) i træet, når det leveres fra en imprægneringsvirksomhed eller en importør. Træet skal være tørt, eller det skal være imprægneret og leveret passende oppindet.

Når træet udleveres til brug, må træfugtigheden højst være 25-30 pct., så imprægneringsvæsken omtrent er fordampet igen.

Hvis leverandøren ikke har opfyldt disse forpligtelser, er det arbejdsgiverens pligt at sørge for, at træet tørres til en træfugtighed på 25-30 pct., før det tages i brug.

Brugeren bør anvende træ, der er imprægneret med de mindst farlige midler, for at undgå en unødigt påvirkning fra kemiske stoffer.

2. Foranstaltninger

2.1. Planlægning af arbejdet

Unødig påvirkning fra trykimprægneret træ skal undgås. Ved fremstilling af konstruktioner af trykimprægneret træ skal arbejdet derfor planlægges, så mest mulig bearbejdning af træet har fundet sted inden imprægneringen. Det gælder høvling, skæring, kløvning o.l. samt især pudning.

Det bør tilstræbes, at endekapning og hulboring også foretages inden imprægnering.

2.2. Arbejdsmetoder og værktøj

Nyimprægneret træ må ikke bearbejdes, før det er tørt. Det vil sige, at træet skal have en træfugtighed på under 25-30 pct., før det må bearbejdes. Ved nødvendig håndtering, der ikke indebærer bearbejdning, skal der – afhængigt af den konkrete arbejdssituation – bruges egnede handsker og forklæde. Der skal endvidere bruges egnet åndedrætsværn (mindst P2SL), hvis der er påvirkning fra støv eller aerosoler i åndedrætszonen.

Ved bearbejdning af især borholdigt træ, der har været tørt og derefter er blevet vådt i regn-/snevej, kan det være nødvendigt at bruge personlige værnemidler for at beskytte mod stænk og kontakt med det våde træ. Det skyldes, at borforbindelserne i imprægneringsmidlet kan udvaskes i en periode efter imprægneringen, hvis træet bliver vådt.

Hvis det er nødvendigt at bearbejde tørt træ, og bearbejdningen medfører udvikling af støv, skal man undgå unødigt påvirkning. Påvirkningen skal nedbringes så meget, som det er teknisk rimeligt.

Det kan ske ved at begrænse bearbejdning med hurtigtgående værktøj mest muligt. Hvis støvudviklingen ikke kan undgås på denne måde, skal der etableres effektiv procesudsugning.

Indtil udsugningen er etableret, må bearbejdningen kun foretages, hvis der bruges egnet åndedrætsværn (mindst P2).

Risiko for påvirkning fra træstøv afhænger af den konkrete arbejdssituation.

2.3. Affald

Virksomheder kan få vejledning om bortskaffelse af affald fra trykimprægneret træ hos kommunen.

Jens Jensen

Arbejdstilsynet – Landskronagade 33 – 2100 København Ø
Tlf.: 39 15 20 00 – Fax: 39 15 25 60 – E-post: arbejdstilsynet@arbejdstilsynet.dk

Prepress og tryk: HellasGrafisk